

Denna förköpsinformation är information som vi som försäkringsförmedlare enligt lag (2018:1219) om försäkringsdistribution ska lämna till dig som kund innan försäkringsavtal ingås.

Svenska FinansMäklarna (Företaget)

Företaget har finansinspektionens tillstånd att bedriva försäkringsförmedling och står under tillsyn av Finansinspektionen.

Tillstånd:

- 2006-02-20 Ia) Livförsäkring (direkt)
  - Ia) Livförsäkring (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]
- 2006-02-20 Ib) Tilläggsförsäkring till livförsäkring (direkt)...
- Ib) Tilläggsförsäkring till livförsäkring (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]
- 2006-02-20 IIa) Giftermålsförsäkring (direkt)
  - IIa) Giftermålsförsäkring (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]
- 2006-02-20 IIb) Födelseförsäkring (direkt)
  - IIb) Födelseförsäkring (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]
- 2006-02-20 III. Försäkr anknuten värdepappersfonder (direkt)
  - III. Försäkring anknuten till värdepappersfonder (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]
- 2006-02-20 IV. Lång olycksfall- och sjukförsäkring (direkt)
  - IV. Lång olycksfall- och sjukförsäkring (direkt), [2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)]

Företaget är registrerade och licensierat via Garantum Fondkommission AB som anknuten ombud och direkt hos SwedSec samt InsureSec. Företaget är registrerat som försäkringsförmedlare hos Bolagsverket samt hos Finansinspektionen.

Företaget agerar för kundens räkning och inte för försäkringsbolagets räkning. Företaget är inte förpliktigt att förmedla försäkringar från en eller flera försäkringsbolag.

Företaget innehar inga kvalificerade innehav i försäkringsföretag och inte heller omvänt.

I Garantum Invest AB:s sparkoncern ingår även Garantum Fondkommission AB och Aktie-Ansvar AB, vilka båda är produktleverantörer som återfinns i Företagets produktutbud. Företagets samarbetsbolag är fristående i koncernen.

Ägarförhållande: Garantum Invest 60% och Svenska FinansMäklarna Holding 40%.

Anknuten ombud

Företaget är anknuten ombud till Garantum Fondkommission AB enligt lag [2007:528] om värdepappersmarknaden sedan 2023.

Som anknuten ombud får Företaget ta emot och vidarebefordra instruktioner/ order avseende investeringstjänster eller finansiella instrument samt tillhandahålla investeringsrådgivning till kunder avseende finansiella instrument eller investeringstjänster.

Företaget omfattas av Garantum Fondkommission AB:s ansvarsförsäkring för ren förmögenhetsskada. Försäkringen gäller för eventuell skadeståndsskyldighet som Företaget ådrar sig i samband med investeringsrådgivning. Garantums förköpsinformation finns som bilaga till Företagets förköpsinformation. I Garantums förköpsinformation finns viktig information rörande ombudskapet.

Försäkringsförmedling

För att uppfylla lagens krav och för att kunna erbjuda individuellt anpassad försäkringsförmedling genomför förmedlaren en genomgång av kundens ekonomiska situation, förmedlaren går tillsammans med kunden även igenom kundens kunskap och erfarenhet av finansiella instrument, kundens syfte med försäkringen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna samt vilken risk kunden är beredd att ta för att sedan rekommendera de placeringar som är lämpliga och bäst i det enskilda fallet. Vid försäkringsförmedling går rådgivaren igenom kundens försäkringsbehov. All individuellt anpassad försäkringsförmedling sker på grundval av de uppgifter som kunden lämnat om sig själv. Det är därför lämpligt att kunden löpande informerar sin försäkringsförmedlare om eventuella förändringar som skett.

Samtliga försäkringsförmedlare som erbjuder försäkringsförmedling har InsureSec-licens.

Försäkringsförmedlingen grundar sig inte på opartisk och personlig analys. Det innebär att Företaget tar emot ersättning från tredje part och (försäkringsbolag) för de produkter som distribueras. Det innebär vidare att Företagets analys av marknadens tillgängliga försäkringsavtal är begränsat i antal. De aktörer som istället ger råd på oberoende grund eller opartisk och personlig analys får inte ta emot ersättning från någon annan än kund och de grundar sin analys på ett större antal försäkringsavtal.

Företaget har särskilda rutiner för produktgodkännande som inbegriper sk. hygienfaktorer, kvalitetsfaktorer och affärsmässiga bedömningar. De produkter som främst erbjuds är värdepappersfonder, AIF-fonder, specialfonder, strukturerade produkter, aktier, livförsäkringar och depåförsäkringar.

I de fall Företaget förmedlar försäkring sker det främst från följande försäkringsbolag: Futur Pension Försäkring AB.

Dokumentationen av rådgivningstillfället upprättas i ett eller flera dokument som kunden får ta del av efter rådgivningstillfället. I samband med rådgivning kan Företaget erbjuda möjlighet till löpande lämplighetsbedömning. Om så sker kommer detta att framgå av den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med försäkringsförmedlingen.

Löpande lämplighetsbedömning

I samband med rådgivning kan Företaget erbjuda möjlighet till löpande lämplighetsbedöm-

ning. Frekvensen av lämplighetsbedömning kan komma att variera beroende på kundens engagemang men kommer att ske minst en gång per år. Frekvensen kommer att framgå av den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med försäkringsdistribution. Vid den årliga lämplighetsbedömningen kommer rådgivaren att se över kundens ekonomiska förhållanden, kunskap och erfarenhet samt förmåga att bära förlust. Eventuella förändringar i omständigheter kommer att dokumenteras samt uppdateras i behovsanalysen. Rådgivaren kommer vid den årliga portföljgenomgången att ta ställning till om kundens investeringar/försäkringar fortfarande är lämpliga för kunden.

Kommunikation

Företaget använder svenska som språk i kommunikationen med sina kunder. Du som kund har rätt att få förköpsinformation och viss annan information i samband med försäkringsdistribution och rådgivning i pappersform. När Företaget anser det lämpligt utifrån de tjänster Företaget erbjuder samt relationen med dig som kund kommer du att få information tillställd dig personligen via din kundportal eller e-post.

Kommunikationen kan även ske via telefon eller brev. I samband med att du som kund lämnar din e-postadress till Företaget bekräftar du samtidigt att du har möjlighet att motta sådan information som avses ovan via internet och e-post. Det åligger dig som kund att meddela Företaget vid ändrade kontaktuppgifter så som e-postadress, postadress och telefonnummer.

Hållbarhetsrisker

Hållbarhetsrisk är en miljörelaterad, social eller styrningsrelaterad händelse eller omständighet som, om den skulle inträffa, skulle ha en faktisk eller potentiell betydande negativ inverkan på investeringens värde. Företaget anser att ett investeringsobjekt med låg hållbarhetsrisk innebär bättre möjlighet till långsiktig avkastning än motsvarande alternativ med högre hållbarhetsrisk. Hållbarhetsrisker beaktas som en integrerad del av Företagets individanpassade rådgivning. Produkters hållbarhetsrisk, tillsammans med övriga risker, jämförs för att presentera investeringsalternativ som bäst motsvarar kundens riskvilja och avkastningsmål. Alla Företagets försäkringsförmedlare är utbildade i hållbarhetsfrågor och har möjlighet att beakta och informera om hållbarhetsrisker under rådgivningen.

Beaktande av hållbarhetsrisk i försäkringsförmedlingen förväntas ha en långsiktigt positiv inverkan på avkastningen för de produkter Företaget ger råd om.

Se vidare <https://www.garantum.se/om-garantum/hallbarhet/hallbarhet/Ansvarsfulla-investeringar>

Ersättning /Provision

Allmänt om ersättningar

Vilken ersättning som kommer att utbetalas redovisas i den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med en investeringstjänst eller en försäkringsförmedling.

Mindre icke-monetär ersättning från tredje part kan förekomma till rådgivare i form av t.ex. deltagande vid seminarium eller informationsevenemang som gäller egenskaper hos visst finansiellt instrument eller investeringstjänst.

Försäkringsbolag och värdepappersbolag kommer varje år lämna information i efterhand om alla kostnader och avgifter som hänförs till både finansiella instrument, investerings-/sido-tjänster och försäkringsdistribution som rekommenderats eller marknadsförts och där Företaget har eller har haft en pågående relation med kunden under året.

Den ersättning som Företaget erhåller är i form av provisioner från försäkringsgivare som används. Vi vill att du som kund ska vara varse om hur ersättningsmodellen ser ut och redovisar denne tydligt vid rådgivningsmötet.

Vårt arbete bygger på att kundens intresse alltid ska hamna i första rummet och det ska aldrig uppstå tveksamheter om att våra råd alltid baseras på vad som är lämpligt för kunden.

Försäkring

Företaget kan erbjuda olika typer av provisionsbaserad ersättning i samband med försäkringsförmedling.

- Engångsersättning i samband med nyteckning baserat på placerat kapital, ca 0-3% vid varje tillfälle.
- Procentuell ersättning i förhållande till löpande inbetald premie.0-3%
- Procentuell årlig ersättning i förhållande till placerat kapital, ca 0-0,7%
- Procent av inbetald premie för sjukförsäkring, premiefrielse och sjukvårdsförsäkring.

Strukturerade produkter

Investeringar i strukturerade produkter är så gott som alltid förknippade med ett köpcourtage. Köpcourtage varierar från produkt till produkt men motsvarar oftast 1-3 % av det investerade beloppet. Säljs den strukturerade produkten i förtid utan att återinvesteras hos samma produktbolag tillkommer även ett säljcourtage om cirka 0,5 % på försäljningslikviden. Om den strukturerade produkten inte säljs av i förtid utgår ingen avgift för att få investeringen utbetald. Förutom Courtage mottar Företaget ej ersättning/ provision för förmedling av strukturerade produkter.

Fondandelar

Företaget mottar ej ersättning vid förmedling av fondandelar för kunder med nettodepåer. Ersättning som skulle tillfalla Företaget återläggs till kundens depå hos Garantum.

Rådgivningsavgift

Försäkringsförmedling kan vara förknippad med rådgivningsavgift enligt överenskommen mellan kunden och ett depåinstitut. Avgiftens storlek kan variera och beror på vilka tjänster, förutom försäkringsförmedling som erbjuds. Rådgivningsavgiften är ca 0 - 2,5 % inklusive moms och baseras på depåvärdet och tas ut kvartalsvis från kundens depå hos Garantum.

Information om intressekonflikter

Företaget tillhandahåller ett utbud av finansiella tjänster och försäkringsdistribution där olika verksamheter ingår. Detta innebär att intressekonflikter kan förekomma. Med intressekonflikter avses intressekonflikter dels mellan Företaget, inklusive ledning,

styrelse, ägare, personal, samarbetsbolag m.fl. och kunder, dels intressekonflikter mellan olika kunder. Vidare avses intressekonflikter mellan olika verksamheter inom Företaget. För att undvika och/eller hantera intressekonflikter har Företaget bl.a. fastställt interna riktlinjer som bl.a. riktlinjer för anställdas ersättning, etiska riktlinjer, riktlinjer för försäkringsförmedling samt riktlinjer intressekonflikt. Företaget har även analyserat hantering av intressekonflikter. I den analysen beskrivs de potentiella intressekonflikter som har identifierats samt hur de ska hanteras och undvikas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt.

De anställda ska alltid i första hand tillvarata kundens intressen. På kundens begäran tillhandahåller Företaget närmare uppgifter om de fullständiga riktlinjerna. I Företagets riktlinjer för intressekonflikter behandlas även incitament d.v.s. betalning eller mottagande av avgifter, kommission och mindre icke-monetära förmåner i samband med tillhandahållande av försäkringsdistribution.

Klagomålshantering

Om en kund är missnöjd med någon av Företagets tjänster är det viktigt att kunden kontaktar Företaget för att föra fram sina synpunkter. Kunden bör först kontakta Märten Vahlberg eller enhet inom Företaget som tillhandahållit tjänsten. Om kunden inte skulle vara nöjd med det svar som erhålls, kan kunden kontakta klagomålsansvarig person hos Företaget. Vill kunden diskutera ärendet med oberoende part kan Konsumenternas Bank- och Finansbyrå kontaktas, se www.konsumentbankbyran.se.

Om kunden anser att ett klagomål inte resulterar i en tillfredsställande rättelse från Företagets sida och det belopp som tvisten handlar om överstiger ett visst minimibelopp, kan kunden – om kunden är en fysisk person – vända sig till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Anmälan till ARN skall göras inom sex månader från det att Företaget första gången helt eller delvis avisat kundens anspråk. ARN lämnar rekommendationer om hur tvisten mellan kunden och Företaget bör lösas. För mer information, anmälningsblankett m m, se www.arn.se.

Om en tvist trots detta skulle uppstå kan den prövas av svensk allmän domstol.

Klagomålet ska framföras skriftligen inom skälig tid till Företaget. Redogöra för händelseförlopp, hantering samt eventuella fel och brister. Handläggningen underlättas om du bifogar din dokumentation av ärendet i form av kopia på olika dokument etc

Klagomålsärenden skickar du till:

Klagomålsansvarig
Svenska FinansMäklarna
Kungsporten
Kungsängsvägen 31 A
753 23, Uppsala

Om en tvist trots detta skulle uppstå kan den prövas av svensk allmän domstol.

Klagomålet ska besvaras snarast möjligt. Om klagomålet inte kan besvaras inom 14 dagar kommer du inom nämnda tid få ett skriftligt besked om handläggningen av klagomålet samt när ett svar kan förväntas komma.

Prövning kan även begäras hos InsureSec genom att göra en anmälan för att få sitt ärende prövat i förhållande till InsureSecs regelverk.

Behandling av personuppgifter

Företaget värnar skyddet av kundens enskilda rättigheter och personuppgifter. I Företagets dataskyddspolicy beskrivs bland annat hur vi samlar in, använder, lagrar och delar personuppgifter samt kundens möjligheter att begära åtkomst, rättelse och radering av dessa. En sammanfattning av företagets Integritetspolicy finns på <https://www.garantum.se/Garantum-pages/garantum-integritetsskyddspolicy-r/>

Ansvarsförsäkringar försäkringsförmedling

Företaget omfattas av Ansvarsförsäkringar för ren förmögenhetsskada. Försäkringarna gäller för eventuell skadestånds- skyldighet som Företaget ådra sig i samband med försäkringsförmedling.

Försäkringen är tecknad genom Försäkringsbolaget QBE. Om du drabbas av en skada eller ekonomisk förlust som du anser att Företaget har vållat, har du möjlighet att rikta krav direkt mot QBE. Om du vill göra anspråk på skadestånd måste du underrätta Företaget om detta inom skälig tid efter det att du märkt eller borde ha märkt att en skada uppkommit.

Den högsta ersättning som kan betalas ut för en skada som gäller försäkringsdistribution är 1 300 380 euro och den högsta ersättning som kan betalas ut under ett år är 2 600 750 euro.

Adressuppgifter

Svenska FinansMäklarna

556643-1408
Uppsala
Kungsporten
Kungsängsvägen 31 A
753 23, Uppsala
018-53 40 00, info@svenskafinansmaklarna.se,
www.svenskafinansmaklarna.se

Stockholm

Kista Science Tower
Färögatan 33
164 51, Kista
08-40 900 950
info@svenskafinansmaklarna.se

Garantum

Norrmalmstorg/ Smålandsgatan 16
Box 7364, 103 90 Stockholm
www.garantum.se Tel: 08-522 550 00 | Fax: 08-522 550 99

Finansinspektionen

Box 6750, 113 85 Stockholm
Besöksadress: Brunngatan 3
E-post: finansinspektionen@fi.se
www.fi.se
Telefon: 08- 787 80 00
Fax: 08: 24 13 35

Bolagsverket (registermyndighet för försäkringsförmedlare)

851 81 Sundsvall
E-post: bolagsverket@bolagsverket.se
www.bolagsverket.se Telefon: 060- 18 40 00

QBE Europé SA/NV, filial Sverige
Kungsgatan 27, 111 56 Stockholm

Klagomål:

Klagomålsansvarig
Kungsporten
Kungsängsvägen 31 A
753 23, Uppsala

InsureSec,

Birger Jarlsgatan 55,
111 45 Stockholm, www.insuresec.se

Konsumenternas Bank- och Finansbyrå,

www.konsumentbankbyran.se

Allmänna reklamationsnämnden,

Box 174,
101 23 Stockholm, www.arn.se

Konsumentverket,

Box 48,
651 02 Karlstad, www.konsumentverket.se

Information om egenskaper och risker avseende finansiella instrument

Handel med finansiella instrument

Handel med **finansiella instrument**, dvs bl.a. aktier i aktiebolag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, sker i huvudsak i organiserad form vid en **handelsplats**. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Som kund måste Du normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja finansiella instrument.

Handelsplatser och systematisk internhandel

Med handelsplatser avses reglerad marknad och de två formerna av handelsplattformar – MTF-plattform och OTF-plattform. Därtill kan kunders handel utföras via ett värdepappersföretag som agerar som systematisk internhandlare (SI) eller på annat sätt genom att handel sker mot värdepappersföretagets eget lager eller mot annan kund.

På en **reglerad marknad** handlas olika typer av finansiella instrument. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende Företagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av Företagets ekonomi och verksamhet.

En **MTF-plattform (MTF)** kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de finansiella instrument som handlas på en handelsplattform jämfört med finansiella instrument som handlas på en reglerad marknad.

En **OTF-plattform (OTF)** är på många sätt lik en MTF-plattform. Men på en OTF-plattform får bara finansiella instrument som inte är aktier eller aktierelaterade värdepapper handlas, såsom obligationer och derivat. Vidare är OTF-plattformen friare regler för handeln inklusive ordernatchingen än vad reglerade marknader och MTF-plattformar får ha.

En **systematisk internhandlare (SI)** är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra marknadsmässiga anbud, dvs på köp- och säljpriser, för likvida finansiella instrument som handlas på en handelsplats och för vilka den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel.

Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel, mot institutets egna lager eller mot annan av institutets kunder.

I Sverige finns i dagsläget två reglerade marknader, NASDAQ Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (båda MTF-plattformar). För mer information om var just ditt värdepappersföretag utför dina order, se aktuell policy för bästa order utförande.

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra platser utgör en **andrahandsmarknad** för finansiella instrument som ett bolag redan givit ut (emitterat). Om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudskurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, har även bolagen en fördel genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till Företagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller primärmarknaden, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelar vanligen handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t.ex. på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra medier. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara Företagets börsvärde (t.ex. Stockholmsbörsens Large-, Mid- och Small cap). De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersföretag publicerar också egna listor över finansiella instrument som handlas via institutet, kurser till vilka instrumenten handlas etc, t.ex. via institutets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser m.m. avseende aktier såväl som andra typer av finansiella instrument, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t.ex. handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra medier.

RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT OCH HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Allmänt om risker

Finansiella instrument kan ge **avkastning** i form av **utdelning** (aktier och fonder) eller **ränta** (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om blankning i avsnitt 7 nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs som ger **vinst**, helst så hög som möjligt. Men det finns också en risk att den totala avkastningen blir negativ dvs att det blir en **förlust** på placeringen. Risken förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i **flera olika** finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en **spridning av riskerna** och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En

spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en **valutarisk**.

Placeringar i finansiella instrument är förknippade med **ekonomisk risk**, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden ansvarar själv för risken och måste därför själv via anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - ta del av och därmed skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått investeringsrådgivning vid placeringstillfället. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att iverkliga placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre.

Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

- **Marknadsrisk** – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.
- **Kreditrisk** – risken för bristande betalningsförmåga hos till exempel en emittent eller en motpart. Bristande betalningsförmåga för en emittent eller motpart kan innebära konkurs eller företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbelopp). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).
- **Prisvolatilitetsrisk** – risken för att stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument kan påverka placeringen negativt.
- **Kursrisk** – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.
- **Skatterisk** – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.
- **Valutakursrisk** – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (ex.vis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.
- **Hävstångseffektsrisk** – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.
- **Legal risk** – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.
- **Bolagsspecifik risk** – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till Företaget därmed kan falla i värde.
- **Branschspecifik risk** – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.
- **Likviditetsrisk** – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt.
- **Ränterisk** – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga förändringar i marknadsräntan.

AKTIER OCH AKTIERELATERADE INSTRUMENT

Allmänt om aktier

Aktier och aktiebolag

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av Företagets **aktiekapital**. Går Företaget med vinst lämnar Företaget vanligen **utdelning** på aktierna. Aktier ger också **rösträtt** på bolagsstämman, som är det högsta beslutande organet i Företaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera. Det finns två slag av bolag, **publika** och **privata**. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats.

Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av Företagets **framtidutsikter**. En aktie upp- eller nedvärderas främst grundat på investerarnas analyser och bedömningar av Företagets möjligheter att göra **framtida vinster**. Den framtida **utvecklingen i omvärlden** av konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv. avgör hur efterfrågan blir på Företagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på Företagets aktier.

Det aktuella **ränteläget** spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande finansiella instrument, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan utelöpande räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på utelöpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att

¹ Bristande betalningsförmåga för en emittent eller motpart kan innebära konkurs eller företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbelopp). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

räntorna på Företagets skulder ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i Företaget.

Också **andra till Företaget direkt knutna förhållanden**, t.ex. förändringar i Företagets ledning och organisation, produktionsstörningar m m kan påverka Företaget negativt. Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i **konkurs**. Aktiekapitalet dvs. aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala Företagets skulder. Detta leder oftast till att aktierna i Företaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större **utländska reglerade marknader** eller handelsplatser inverkar på kurserna i Sverige, bl.a. därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar sker mellan marknadsplatserna. Kursen på aktier i bolag som tillhör samma **branschsektor** påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika mening om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur Företaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och då uppstår ett köptryck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köptryck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur aktiekursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad spread, mellan den kurs köparna är beredda att betala (**köpkursen**) och den kurs säljarna begär (**säljkursen**). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god likviditet och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor har ofta en högre **likviditet**. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet (**volatilitet**) i kurserna dvs upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (**betalkurser**), såsom högst/lägst/senast betald under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och vidare uppgift om handlat volym i kronor publiceras bl.a. i de flesta större dagstidningarna och på olika internetsidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersföretag och medieföretag såsom text-TV. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

Olika aktieserier

Aktier finns i olika **serier**, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en **begränsad rösträtt**, oftast en tiondels röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl.a. på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över Företaget genom att ge dem en starkare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D etc.

Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier

En akties **kvotvärde** är den andel som varje aktie representerar av Företagets aktiekapital. En akties kvotvärde erhålls genom att dividera aktiekapitalet med det totala antalet aktier. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t.ex. därför att kursen, dvs marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s.k. **split**, minskas kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs per aktie.

Omvänt kan en **sammanläggning** av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunkit kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs per aktie.

Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs upptas till handel på en reglerad marknad eller en MTF-plattform. Allmänheten erbjuds då att **teckna** (köpa) aktier i Företaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i Företagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för **privatisering**.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta Företaget, kan uppköparen begära tvångsinlösen av kvarstående aktier från de ägare som ej accepterat uppköpererbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar Företaget genom att ge ut nya aktier genom **nyemission**. Oftast får de gamla ägarna **teckningsrätter** som ger företräde att teckna aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissionskurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter det att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskilts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa.

Aktiebolag kan även genomföra s.k. **riktad nyemission**, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s.k. **apportemission** ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsrörelser eller tillgångar i annan

form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s.k. **utspädning** av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i Företaget, men antalet innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan Företaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s.k. **fondemission**. Vid fondemission tas det hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att Företaget **skriver upp** kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

Allmänt om aktierelaterade instrument

Nära knutna till aktier är, aktieindexobligationer, depåbevis, konvertibler, aktie- och aktieindexoptioner, aktie- och aktieindexterminer, warranter samt hävstångscertifikat.

Indexobligationer/Aktieindexobligationer

Indexobligationer/aktieindexobligationer är obligationer där avkastningen istället för ränta är beroende t.ex. av ett aktieindex. Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen utebli. Obligationen återbetalas dock alltid med sitt nominella belopp, som kan vara lägre än investeringsbeloppet, på lönsedagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t.ex. aktier och fondandelar. Risken med en placering i en aktieindexobligation kan, förutom eventuellt erlagd överkurs och kostnader, definieras som den alternativa avkastningen, dvs. den avkastning investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering. Indexobligationer kan ha olika benämningar som aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer osv. beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa ofta också som kapitalskyddade produkter. Med detta begrepp avses att beskriva, som ovan nämnts, att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, vanligtvis investeringsbeloppet minskat med eventuellt erlagd överkurs.

OBS att kapitalskyddet inte gäller om emittenten försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbeloppet). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

Depåbevis

Svenskt Depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av beviset förvarar/innehåller för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör ev. valutakursrisk beaktas.

Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibeln) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränte- och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Denna placering ger en ränta, dvs en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet, utöver en på förhand fastställd avkastning kan få en eller flera aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärvade köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje **förvärvat** option svarar en **utfärdad** option. Risken för den som förvärvar en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner påverkas av kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men oftast med större kurssvängningar och prispåverkan än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med **aktieindexoptioner**. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (**kontantavräkning**) utifrån utvecklingen av ett underliggande index. Se även avsnitt 5 om derivat.

Aktierterminer och aktieindexterminer samt futures

En **termin** eller **forward** innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom parterna har motsvarande skyldigheter enligt avtalet. En **future** är en variant på termin eller forward. Skillnaden mellan en future och en forward består i hur avräkningen går till, det vill säga när man som part i ett kontrakt får betalt eller betalar beroende på om posi-

tionen gett vinst eller förlust. För en future sker en daglig avräkning i form av löpande betalningar mellan köpare och säljare på basis av värdeförändringen dag för dag av underliggande tillgång. För en forward sker avräkning först i anslutning till instrumentets slutdag.

Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade **warranter**. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier.

Hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart **certifikat** eller i vissa fall **bevis**, är ofta en kombination av ex.vis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp.

Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldbevis som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter.

Ränterelaterade instrument

Ett **räntebärande finansiellt instrument** är en **fordringsrätt** på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas i form av **ränta**. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, **löptiden** fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att sälja instrumentet med rabatt (**diskonteringspapper**). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (**nominella beloppet**). **Bankcertifikat och statsskuldväxlar** är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. **nollkupongskonstruktion**.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens **premieobligationer** där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även ränteinstrument och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast **real ränta**.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att **marknadsräntorna** förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att **återbetala** lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara ett föredra vid ett kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte skall äventyras, t.ex. för pensionsåtgången, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs löpande såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t.ex. statsskuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penning-politiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inflationen håller sig inom fastställda mål. De finansiella instrument som handlas på penning- och obligationsmarknaden (**t.ex. statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer**) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på **utelöpande** (redan utgivna) räntebärande finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad utelöpande instrumentet ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa **säkerhet** i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. **förlagsbevis** eftersom de lånen återbetalas först efter det alla andra fordringsägare fått betalt. Villkorade konvertibla obligationer (contingent convertibles), så kallade cocos, är en annan typ av komplex produkt med risker som kan vara mycket svåra att förstå.

I grunden är de obligationer som under vissa förutbestämda händelser kan skrivas ned, det vill säga förlora hela eller delar av sitt värde, eller omvandlas till aktier.

En form av ränterelaterade instrument är **säkerställda obligationer**. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendom som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.

Derivata instrument

Derivatinstrument såsom optioner, terminer m.fl. förekommer med olika slag av underliggande tillgång, t.ex. aktier, obligationer, råvaror och valutor. Derivatinstrument kan utnyttjas för att minska risken i en placering.

Kursen i ett derivatinstrument är beroende av kursen i det underliggande instrumentet. En särskild omständighet är att prisutvecklingen på derivatinstrumentet oftast är kraftigare än prisutvecklingen på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas **hävstångseffekt** och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir anorolunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeringen bör i eget intresse vara beredd agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försäras vid en negativ prisutveckling.

För ytterligare information om derivatinstrument, se **INFORMATION OM HANDEL MED OPTIONER, TERMINER OCH ANDRA DERIVATINSTRUMENT**

Fonder och fondandelar

En fond är en "portfölj" av olika finansiella instrument, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Fondbolagens Förenings hemsida, www.fondbolagen.se.

En **aktiefond** placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. **Blandfonder** med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom **rena räntefonder** där kapitalet placeras i räntebärande instrument.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade finansiella instrument, vilket gör att den bolagsspecifika risken för andels-ägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för **räntefonder** är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetro.

En **fond-i-fond** är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en väl sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

Andra exempel på fonder är **indexfonder** som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i finansiella instrument som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En ytterligare typ av fond är **hedgefond**. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond är ofta en specialfond och har därmed större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder (värdepappersfonder). Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig ofta av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i **värdepappersfonder** (även kallade UCITS-fonder) och **specialfonder**. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s.k. UCITS-direktivets krav på bl a placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (däribland hedgefonder, se ovan) följer det s.k. AIFM-direktivet. Dessa fonder avviker på något sätt från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig som kund att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond Du avser att placera i kommer att iakttas. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självant erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige till icke-professionella kunder. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutariesik. (se även avsnitt **Olika typer av riskbegrepp**)

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersfö-

retag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondFöretaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondFöretaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att placeraren får tillbaka hela det insatta kapitalet.

Blankning

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långgivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

Belåning

Finansiella instrument kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan Du som kund genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en positiv kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de finansiella instrument som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden.

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- **att placeringar eller andra positioner i finansiella instrument sker på Din egen risk**
- **att Du som kund själv noggrant måste sätta Dig in i värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker**
- **att vid handel med finansiella instrument det är viktigt att kontrollera all rapportering avseende Dina transaktioner och innehav samt omgående reklamera eventuella fel**
- **att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument**
- **att Du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster**

Ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumenternas.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.